

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Кафедра економіки підприємства і виробничого менеджменту
Бішкекська фінансово-економічна академія (Киргизстан)
Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН
України» (Україна)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Західноукраїнський національний університет (Україна)
Казахський національний дослідницький технічний університет ім. К. І. Сатпасва
(Казахстан)
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Люблінська політехніка (Польща)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Новий університет Лісабона (Португалія)
Одеський національний політехнічний університет (Україна)
Тяньцзіньський аграрний університет (Китай)
Університет Мальтепе (Туреччина)
Університет Нортумбрія (Великобританія)
Університет Самбалпур (Індія)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Хмельницький національний університет (Україна)
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича (Україна)
Яський технічний університет ім. Георгія Асакі (Румунія)

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»

м. Вінниця

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Кафедра економіки підприємства і виробничого менеджменту
Бішкекська фінансово-економічна академія (Киргизстан)
Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»
(Україна)
Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (Україна)
Західноукраїнський національний університет (Україна)
Казахський національний дослідницький технічний університет ім. К. І. Сатпаєва
(Казахстан)
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Люблінська політехніка (Польща)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Новий університет Лісабона (Португалія)
Одеський національний політехнічний університет (Україна)
Тяньцзінський аграрний університет (Китай)
Університет Мальтепе (Туреччина)
Університет Нортумбрія (Великобританія)
Університет Самбалпур (Індія)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Хмельницький національний університет (Україна)
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича (Україна)
Ясський технічний університет ім. Георгія Асакі (Румунія)

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ»

Вінниця
ВНТУ
2021

Ministry of Education and Science of Ukraine
Vinnytsia National Technical University
Faculty of Management and Information Security
Department of Finance and Innovation Management
Department of Enterprise Economics and Production Management
Bishkek Academy of Finance and Economics (Kyrgyzstan)
State Institution «Institute of Regional Studies named after M. I. Dolishny NAS of Ukraine»
(Ukraine)
Zhytomyr Polytechnic State University (Ukraine)
Vasul' Stus Donetsk National University (Ukraine)
Western Ukrainian National University (Ukraine)
Kazakh National Research Technical University named after K. I. Satpayeva (Kazakhstan)
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)
Lublin Polytechnic (Poland)
Lviv Polytechnic National University (Ukraine)
New University of Lisbon (Portugal)
Odessa National Polytechnic University (Ukraine)
Tianjin Agrarian University (China)
Doğus University (Turkey)
University of Northumbria (England)
Sambalpur University (India)
V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine)
Khmelnysky National University (Ukraine)
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine)
Iasi Technical University named after Georgi Osaki (Romania)

MATERIALS

of the

IV International Scientific and Practical Conference

**«MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL
AND INNOVATION-INVESTMENT PROCESSES IN UKRAINE»**

Vinnytsia
VNTU
2021

УДК [336+330.341.1](477)

C-89

Видається за рішенням Вченої ради Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України

Редакційна колегія: **В. В. Зянько**, доктор економічних наук, професор,
І. Ю. Єпіфанова, доктор економічних наук, професор,
О. Й. Лесько, кандидат економічних наук, професор

Рецензенти: **В. В. Джеджула**, доктор економічних наук, професор,
В. В. Гурочкіна, доктор економічних наук, доцент

C-89 Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 12 березня 2021 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Вінниця: ВНТУ, 2021. – 932 с.

ISBN 978-966-641-831-2 (PDF)

В матеріалах конференції висвітлено доповіді вітчизняних та іноземних науковців, які розглянуто на IV Міжнародної науково-практичної конференції 12 березня 2021 року в м. Вінниця.

УДК [336+330.341.1](477)

Роботи подаються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, яка наведена в роботах, та залишає за собою право не погоджуватися з думками авторів на розглянуті питання.

ISBN 978-966-641-831-2 (PDF)

© Вінницький національний технічний університет,
укладання, оформлення, 2021

UDC [336+330.341.1](477)

Published by the decision of the Academic Council of Vinnytsia National Technical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine

Editorial Board: V. V. Zyanko, Doctor of Economics, Professor,
I. Yu. Yepifanova, Doctor of Economics, Professor,
O. Y. Lesko, Candidate of Economic Sciences, Professor

Reviewers: V. V. Dzhedzhula, Doctor of Economics, Professor,
V. V. Gurochkina, Doctor of Economics, Associate Professor

Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine. Materials of the IV International Scientific and Practical Conference March 12, 2021: a collection of scientific papers [Electronic resource]. - Vinnytsia: VNTU, 2021. – 932 p.

ISBN 978-966-641-831-2 (PDF)

The conference materials cover the reports of domestic and foreign scientists, which were considered at the IV International Scientific and Practical Conference on March 12, 2021 in Vinnytsia.

UDC [336+330.341.1](477)

The works are submitted in the author's edition. The editorial board is not responsible for the accuracy of the information, provided in the works, and reserves the right to disagree with the views of the authors on these issues.

ISBN 978-966-641-831-2 (PDF)

© Vinnytsia National Technical University, 2021

**ПЕРЕЛІК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ,
НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ ТА ПІДПРИЄМСТВ,
СПІВРОБІТНИКИ ЯКИХ БРАЛИ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ**

1. Бердянський державний педагогічний університет
2. Білоруський державний університет, республіка Білорусь.
3. Брестський державний університет імені О.С. Пушкіна, республіка Білорусь.
4. Відокремлений структурний підрозділ «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж КНТЕУ»
5. Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»
6. Вільний університет Варни, м. Варна, Болгарія
7. Вінницький національний медичний університет імені Миколи Пирогова
8. Вінницький національний технічний університет
9. Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету
10. Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету
11. Волинський національний університет імені Лесі Українки
12. Головне управління із реалізації політик у сфері науки та інновацій директорату науки та інновацій МОН України
13. Гомельський державний університет ім. Ф. Скорини, м. Гомель, Республіка Білорусь.
14. Громадська організація «Молодіжна організація «Енектус» при Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова»
15. Гусятинський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
16. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
17. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
18. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками
19. Державний університет «Житомирська політехніка»
20. ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
21. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»
22. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
23. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
24. Донецький національний університет імені Василя Стуса
25. Заклад освіти «Барановичський державний університет», республіка Білорусь.
26. Запорізький національний університет
27. Західноукраїнський національний університет
28. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Анотація. Проведено ретроспективний аналіз основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні за 2014 р. та 2019 р. й надано оцінку їх стану. Запропоновано заходи щодо покращення стану недержавних пенсійних фондів.

Ключові слова: недержавний пенсійний фонд; пенсійне забезпечення; пенсійні виплати; фонд.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE MAIN INDICATORS OF NON-STATE PENSION FUNDS IN UKRAINE

Abstract. A retrospective analysis of the main indicators of non-state pension funds in Ukraine for 2014 and 2019 was conducted and an assessment of their condition was provided. Measures to improve the condition of private pension funds have been proposed.

Keywords: private pension fund; pension provision; pension payments; stock.

Актуалізація питання проведення ретроспективного аналізу основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів пов'язана з багаторічним досвідом функціонування ринку недержавного пенсійного забезпечення в Україні починаючи з 2004 року, коли набрав чинності Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення», який визначив правові, економічні та організаційні засади недержавного пенсійного забезпечення в Україні та врегулював правовідносини, пов'язані з цим видом діяльності [1].

У сучасних умовах одним із найважливіших завдань, що потребує уваги у соціальній сфері є організація пенсійного забезпечення. Адже в Україні популярність недержавних пенсійних програм є недостатньою, що передусім зумовлено не високим рівнем довіри громадян до банків та інших установ фінансово-кредитної сфери, низьким рівнем фінансової спроможності населення, що впливає на здатність здійснення додаткових витрат на потреби пенсійного забезпечення, обмеженістю вибору фінансових інструментів для ефективного інвестування активів недержавних пенсійних фондів, низьким рівнем фінансової грамотності людей та недостатність роз'яснювальної роботи щодо змісту та ролі системи накопичувального пенсійного забезпечення [2].

З огляду на це важливого значення набуває проведення аналізу стану недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ), які представляють собою фінансові установи нового типу. Основним принципом роботи таких фондів є добровільна участь громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень. Головною метою функціонування цієї установи є забезпечення додатковим доходом учасників фонду після їх виходу на пенсію, адже рівень державного пенсійного забезпечення є недостатнім [3].

Проведено ретроспективний аналіз на основі дослідження основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні за 2014 р. та 2019 р., результати висвітлено в табл. 1.

З табл. 1 видно, що загальна кількість учасників НПФ станом на 31.12.2014 складає 833,7 тис. осіб, проте у 2019 р. даний показник збільшився на 4,91 % порівняно з 2014 р. та склав 874,6 тис. осіб. Станом на 31.12.2019 адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 77,1 тис. шт. пенсійних контрактів, що менше на 39,93 % (22 тис. шт.), ніж у 2014 році.

Загальна вартість активів, сформованих недержавними пенсійними фондами, станом на 31.12.2019 р. становила 3143,30 млн. грн., що на 27,30 %, або на 674,1 млн. грн. більше в порівнянні з аналогічним періодом 2014 року. Загальний розмір пенсійних внесків на кінець 2014 р. склав 2469,2 млн. грн., а у 2019 р. присутня тенденція зростання до 3143,30 млн. грн. Структура цих внесків станом на 31.12.2014 має наступний вигляд: з вкладниками – фізичними особами – 71,4 млн. грн.; з вкладниками фізичними особами-підприємцями – 0,2 млн. грн.; з вкладниками – юридичними особами

– 1736,1 тис. шт. Щодо 2019 року, то спостерігається значне збільшення величини пенсійних внесків з боку фізичних осіб (222,7 млн. грн.) та від юридичних осіб (1937,30 млн. грн.). Такі зміни свідчать про те, що підприємства здійснюють пенсійне забезпечення своїх працівників через здійснення періодичних виплат пенсійних внесків, що характеризується як позитивна риса їх функціонування.

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Показники	Станом на		Темп приросту (%) станом на 31.12.2019 / станом на 31.12.2014
	31.12.2014	31.12.2019	
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	55,1	77,1	39,93
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	833,7	874,6	4,91
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн.	2469,2	3143,3	27,3
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	1808,2	2160,8	19,5
у тому числі:			
- від фізичних осіб	71,4	222,7	211,9
- від фізичних осіб-підприємців	0,2	0,2	0
- від юридичних осіб	1736,1	1937,30	11,59
Пенсійні виплати, млн. грн.	421,4	947,4	124,82
Кількість учасників, що отримали/ отримують пенсійні виплати, тис. осіб	75,6	83,9	10,98
Сума інвестиційного доходу, млн. грн.	1266	2200	73,78
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн. грн.	1095	1810,9	65,38
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	171	389,1	127,54

Джерело: побудовано авторами за даними [4]

Порівнявши 2014 р. та 2019 р. можна стверджувати, що величина пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) на кінець 2019 р. зросла більше, ніж у два рази, а саме з 421,4 млн. грн. до 947,4 млн. грн. Передусім такі зміни відбулися за рахунок збільшення величин одноразових пенсійних виплат (на 55%) та пенсійних виплат на визначений строк (на 859 %), що графічно представлено на рис. 1.

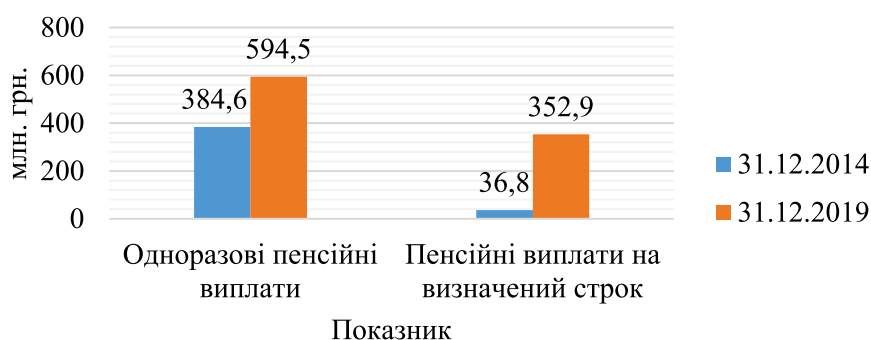

Рис.1. Пенсійні виплати 2014 р. та 2019 р. (побудовано авторами за даними [4])

Сума інвестиційного доходу також має тенденцію до зростання в аналізованому періоді. Так, у 2019 році вона склала 2200 млн. грн., що більше на 73,78 % у порівнянні з 2014 роком.

Прибуток від інвестування активів недержавних пенсійних фондів у 2019 році дорівнює 1810,9 млн. грн., що на 65,38 % більше порівняно з 2014 роком.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що значення

аналізованих показників хоч і не супроводжуються суттєвими якісними змінами у сфері пенсійного забезпечення населення, проте є свідченням того, що в Україні відбувається поступовий розвиток цього сегменту. Для того, щоб прискорити цей процес, необхідно здійснити заходи, що мають безпосередній вплив на ефективність подальшого реформування сфери пенсійного забезпечення. Насамперед через проведення активнішої інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо видів та переваг недержавного пенсійного забезпечення, а також за допомогою створення додаткових стимулів для працівників та роботодавців до участі у недержавних пенсійних програмах. Проте вагомий вплив на розвиток НПФ в Україні має розвиток фінансового ринку та зростання доходів населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV (у ред. закону від 04.11.2018 р. № 2581-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text> (дата звернення: 27.12.2020).

2. Хлибова Т. О., Черненко К. П. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 7 (47). С. 486–490.

3. Федина В. В. Недержавні пенсійні фонди як суб'єкти накопичувальної складової системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. *Концептуальні засади менеджменту та фінансів в умовах глобальної нестабільності*: матеріали VI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Актуальні проблеми менеджменту та фінансів в сучасних глобалізаційних процесах» (м. Ірпінь, 14 бер. 2019 р.). Ірпінь, 2019. С. 259–262.

4. Інформація про стан і розвиток недержавного пенсійного забезпечення України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-nederzhavnogo-pensiinoho-zabezpechennia-Ukrainy.html> (дата звернення: 22.12.2020).

Ачкасова Світлана Анатоліївна, к. е. н., доцент, доцент кафедри банківської справи і фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, e-mail: svet_achk@meta.ua.

Захарова Юлія Сергіївна, студентка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти фінансового факультету, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, e-mail: yulia24123@gmail.com.

Achkasova Svetlana A. – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Banking and Financial Services, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, e-mail: svet_achk@meta.ua.

Zakharova Julia S. – 1st year student of the second (master's) level of higher education of the Faculty of Finance, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, e-mail: yulia24123@gmail.com.